

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Ne'meth Jenő*
Cím: *A körúti „perzsavásártól” - a neonfényben úszó Közértig*
Forrás: *Kis Újság*

bp
(Hely)

1945. 3. 28
(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

381.631

Hely

Idő

"1945"

Személy

Helyszám

A körúti „perzsavásártól” — a neonfényben úszó Közértig

Hogyan éledt fel az ostrom alatt szétszórta piac — Csirkés batyuzók első „szárnypróbálgatásai” — A jó forint elűzi az infláció örvényét „Krumplikirályok”, árurejtegetők és tőzsdelovagok bukása

1945 április 4-én, Magyarország felszabadulása első évfordulójának ünnepében Szviridov, a Szovjet Hadsereg altábornagya, a következő beszédet mondotta:

„Az ellenség kifűzése a magyar dolgozók számára megnyitotta a szabadság napfényes útját és lehetővé vált az, hogy életét a demokrácia elvei szerint építse fel. Tudjuk, hogy nehézségek vannak Önök előtt, de az Önök népében olyan erők vannak, amelyek minden nehézséget legyőznek és a magyar nép számára új és boldog életet teremtenek!”

Az 1945 április 4-én felszabadult ország véres, úszkós csonk volt: németek és nyilasok által kirabolva, kiszajtolva, de a magyar nép újjáépítő munkával bizonyították, hogy mire képes, ha egyszer felszabadultan munkába állhat. Szviridov altábornagy szavai valóra váltak. Ime: hadd peregjen a film, amely bemutatja, hogy a halálos dermedtségből felszabadult dolgozó nép hogyan építette fel boldog jelenét...

A főváros pesti oldalának lakossága 1945 január 10—20-a között szabadult fel. A pincék mélyéből előbújni, lesóványodott, sápadt emberek feleltek lakásukba fekvőhelyüket, megmaradt élelmiszerüket, hogy új életet kezdjenek el. Legtöbb helyen csak az udvari helyiségek voltak lakható állapotban. Asszonyok elsősorban a konyhát igyekeztek rendbehozni, főzni azonban nem tudtak, mert sem gáz, sem vilány nem volt. Ott, ahol tüzhely állt rendelkezésre, alig volt tüzelőanyag. Férfiak és nők ekkor terepszemlére indultak a városba. Szőrösarcú férfiak, kendőkbe csavart nők jártak-keltek. Az üzletek nagyobb része üres volt, régi beszerzési források helyén romhalmaz várta a vevőt. A terek és sétányok felől fejszecsapások hallatszottak. Az emberek rőzsét szedtek, faágat tördeltek és egész fákat vágtak ki. A Városliget felől szánkókön és kis kézikocsikon szállították a fát. A házakban az udvarokon egész nap fűrészeltek és vágtak.

Megkezdődött a főzés, de csak száraz habbal és borsóval rendelkeztek a háztartások.

Február vége felé futótűzként terjedt el a hír, hogy alkalmi árusok friss pogácsát és lepényt árúsítanak az Erzsébet-körúton. A házilag készült apró pogácsát 3—5, a lepényt 6—8 pengőért adták. Később feltűnt a házikenyér is. A kis cipókat 30, a kenyeret 90—120 pengőért árúsították kilónként. Néhány nap múlva a körúti „perzsavásár” egyre bővült, népesedett. Már mogorót, mandulát és diót is lehetett kapni. Valóságos szíjjelkapkodták az élelmiszereket. A szenczió erejével hatott ami'or egy kitűszített üzlethelyiség kirakatában megjelent

a fagyos, nyers cukorrépa-szelet, amelyet 8 ren órt árúsítottak súlyra. A gyermekes háztartások vették meg, kifűzték a répát és annak levét itatták a gyermekekkel.

Február utolsó napján megjelent a Nagybörút és a Király-utca sarkán

az első vidéki batyuzó:

névszerint özv. Juhász Lajosné Kerepesről, aki egy kosár friss tojást, két hatalmas kenyeret és két élő tyúkot hozott fel. A tojást 10 pengőért adta darabonként, a kenyeret 120 pengőért mérté kilónként. A tyúkokért 600 pengő értékű aranyat kért. Amikor mindent eladott, azt mondta, hogy most hazagyűlölgöl és a bevételből telket vásárol.

3

A legelső rendszeres piaci forgalom a XIV kerületben indult meg a Bosnyák-téren. A piacal szemben, nagykiterjedésű szabad területen magyar és bolgár kertészek voltak, ahonnan a kertészek téli zöldségeket szállítottak kézi tolokocsikkal. Az első napok alatt a kalorabét 20—25, a zellert 10—15, céklarépát 15—20 feketeretket 10—16 pengőért adták súlyra. Egyszerre

megjelent a krumpli is,

amelynek nagy ára volt: 30—32 pengőt kértek éle kilónként. A veremből felszedett árul válogatás nélkül, számszámán árúsították. De néhány nap múlva elterjedt a hír, hogy Ujpes-en, a piacon bőven van krumpli 15—18 pengős áron. Mire

megindult a népvándorlás Ujpestre. A gyermekes családok hátizsákkal, gyalogosan szállították haza az „olcsó krumplit.”

4

1945 március elején Vas Zoltán kormánybiztos nagy erőfeszítéssel igyekezett megszervezni az árufelhozatalt. Szabolcsban és a Nyírségben közel ezer vagon krumpli volt elverelve a falvak határában. Ezt már nem tudták elszállítani a visszavonuló németek. A kormánybiztos kiküldött közegei tíz nap után megkezdtek — a Vörös Hadsereg által gyorsan helyreállított vasúti vonatokon — a krumpliszállítását a főváros felé. Az első krumplis-vonatok a Nyugati-pályaudvarra futottak be. Itt zajlott le napokonként a nagyhani krumpliforgalom. Ezt a krumplit az újjáéledt csarnokok 3 pengőért árúsították.

Március közepén már a Ferencvárosi pályaudvarra érkeztek a szabolcsi krumpli-szállítványok. Onnan kis mozdonyokkal a vilamossíneken tolták be a főváros területére

a krumplis-vonatokot.

A Nagykörúton tüntek fel először a vonatok. A lakosság kosarakkal és zsákokkal várta a szállítványokat, miután a vagonból is árúsították már 2.50 pengőért. A háziasszonyok órákig álldogáltak a sínek mentén. Amikor a József-körút felől feltűnt a „kavédaráló”-mozdony füstje, az izgalom tetőpontjára emelkedett. Az asszonyok folyton kérdezősködtek:

— Nem tejszik tudni, hol áll meg a krumpli?

Később a csarnokok körüli „krumpli-kitérőket” és „krumplihurokudányokat” fektettek le, hogy megtakarítsák a fuvarköltséget.

5

1945 áprilisában kissé enyhült a közlekedés helyzete, miután a Vörös Hadsereg — mint a Szovjetunió Kormányának ajándékát — 2000 vagon élelmiszert juttatott Budapest, a nagyobb vidéki városok és az ipar-telepek lakossága számára. Egyidejűleg megjelent a piacon az új tavaszi korai termék:

a paraj, sóska és a zöldhagyma.

1945 májusában a Szovjetunió felszabadító hadseregének parancsnoksága a magyar kormánnyal karöltve nagy szervezőmunkába kezdett, hogy megfelelő élelmiszerkészletet gyűjtsön az inséges főváros számára. A parancsnokság katonai vasútépítő osztagokat rendelt ki, hogy a sürgős vasúti szállítások megindítására a magyar nép újjáépítő munkájába be-

lapcsolódva, minél előbb rendbe-
hozza fontosabb vasúti útvonalainkat.
Az 1945. évi gyenge terméshozam
azonban újabb élelmezési válságot
idézett elő 1945—46 telén Budapes-
ten. Ezután jött

az infláció réme.

1946 márciusában 36.000—50.000 adó-
pengő volt az ára egy kiló krumpi-
nak. Ez év májusában a csepeli
nagy piacon egy kis vagon krumpi
kiváltási összege 800.000 millipengőt
tett ki. Ugyanekkor a csarnokokban
már 5—6 millió pengő volt a krumpi
kilója.

6

1946 augusztusában a forint beve-
zelése után, mezőgazdasági termelé-
sünk eddigi nehéz feladatai nagy-
mértékben enyhültek. A termelés és
értékesítés kalkulációs bázisa most
már biztos alapokon nyugodott. Dol-
gozó rétegeink életszínvonala foko-
zatos mértékben emelkedett. A forint
beveze ésével egyidejűleg lépett a
megvalósítás útjára a hároméves
terv. Ennek végrehajtása nagy erő-
feszítést és sok adóadó munkát kö-
vetelt. A terv kitűzött feladatai már
idő előtt maradék nélkül megvaló-
sultak. Közélelmezési helyzetünk hó-
napról-hónapra, évről-évre javult.
Kenyérellátás tekintetében

Irgyelt ország

lettünk a nyugateurópai népek előtt.
Jegy nélkül nemcsak kenyéret, ha-
nem duplagrizes nulláslisztet is be-
lehet szerezni minden mennyiségben.
Az elmúlt hónap alatt hétköznap 23.
szombaton 33 vagon kenyér fogyott
a fővárosban. Háborúelőtti cukor-
fogyasztásunk évenként átlagban
mindössze 9.25 kilogramm volt.
1949 végén már elérte a 17.60 kilót.
Most, tavasz elején 60 filléres olcsó-
rózsakrumplit fogyaszthatunk.

Óriási eredményként

**könyvelhetjük el, hogy a gumóli-
népelelmezési cikk lett Magyarorszá-
gon.** Ösztöli mostanáig egyedül almá-
ból 2650 vagon árut juttatott a
Gyümért a fővárosba. Az alma ára az
1947. évi ár harmadára csökkent.
Tejből 1945 őszén mindössze 652.800
liter fogyott Budapesten, 1949 őszén
már 9 millió 800 ezer liter jutott Bu-
dapest lakosságának. A fővárosi élel-
miszerfelhozatal

túlszárnyalta

a háború előtti. 1938-ban mindössze
18.000 vagoni telt ki a felhozatal,
1949-ben több mint 25.000 vagon-
rakomány igénytermék jutott be a
csepeli nagy piacra.

7

Országos piacszervezetünk kiépíté-
sével döntő csapást mértünk az áru-
láncolók garázdálkodó hadára. A há-
ború előtti karácsony és húsvét heté-
ben árurejtegetők irányították a fon-
tos ünnepi szükségletek piaci elátá-
sát. Már jóval az ünnepek előtt mes-
terséges áruhíányt idéztek elő: fel-
vásárolták az árut és elaktározták.
Ennek természetes következménye
volt a drágulási folyamat. Amikor az
ünnepi heten már magas árak kerül-
tek felszínre, búsás haszon mellett
dobták piacra készleteiket. Így szület-
tek meg a „krumpli-“, „dió-“ és a
„mák-“ királyok Magyarországon.

Most, az áru útja lényegesen meg-
rövidült. A dolgozó kisparasztság bő-
rét már nem nyúzzák a kartellek ke-
gyellen bevásárló-híendái. Megszűntek
a mesterséges árrombolások, termelő-
szövetkezeli csoportjaink és dolgozó
kisparasztságunk megfelelő árat ér-
vez terményeikért. Nemzeti Vállala-
taink vidéki hálózatai a MÁV által

beállított hatalmas teher- és hűtő-
kocsiparkkal és a rendelkezésre álló
tehergépkocsik százaival minden

zökkenő nélkül, gyorsan

bonyolítják le az áruszállítást a nagy
fogyasztópiacok és iparvidékek ellá-
tására. A termelői egyesen a NV,
a Közért árudákla és a kiskereske-
dők pulljaira kerül az élelmiszer, on-
nan a dolgozók asztalára.

8

Most ünnepre készül a másfélmil-
iónyi lakosú nagyváros. A Nagy-
körúton, ablakkommal szemben neon-
fényes, hatalmas kirakat árasztja su-
garát a széles útvonatra. 1945-ben e
kirakat mögött romhalmaz volt, ké-
sőbb, az inflációs időkben könnyenélő
törszólóvagok és gyanús zugbankárok
iradát „gündollak“ a helyiségben,
amelynek egyik sarkában „Arany-
bevéltő“ is működött. A törszólóva-
gok letűnése után még mindig gyanús
síberék találkozóhelye volt a helyiség,
amelyen új felirat: „Arubizományi üz-
let“ díszített. Most, a hatalmas neon
fényben úszó kirakat fölött a KÖZÉRT
ismert cégére hirdeti a minőségi ter-
melés nagy eredményeit, az árúbbse-
get, a szebb és jobb életet. Szemlénk
során éppen egy széles szalagot ra-
gasztanak ki a csemegékkel telt kirak-
at üvegláblájára:

„Előjegyzés az üzletben a nagy hús-
vételi sonkvásárral“

Németh Jenő